

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

До захисту допущено
Завідувач кафедри

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2015 р.

Дипломна робота

освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»

з напрямку підготовки (спеціальності) 7.02030304 «Переклад»

на тему: Термінологія економічного та соціального вимірів сталого розвитку
в прикладних лінгвістичних дослідженнях

Виконав: студент V курсу, групи ЛА-42с

Вінніченко Антон Олександрович _____
(підпис)

Керівник: доц., канд. пед. наук Демиденко О. П. _____
(підпис)

Рецензент: доц., канд. пед. наук Лавриш Ю. Е. _____
(підпис)

Засвідчую, що у цій дипломній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань

Студент _____
(підпис)

Київ – 2015

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРМІНІВ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ЛЕКСИЧНОЇ СИСТЕМИ МОВИ ЗАГАЛОМ ТА ПІДМОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	8
1.1. Становлення поняття «терміна» та його сучасна інтерпретація.....	8
1.2. Класифікація термінів за різними критеріями.....	10
1.3. Структурно-семантичний потенціал терміна та його парадигма	14
1.4. Підмова сталого розвитку та її особливості.....	19
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I.....	25
РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ ТА ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ. АКТУАЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ НОВИХ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ СИСТЕМ.....	26
2.1. Специфіка процесу перекладу терміна-мігранта.....	26
2.2. Варіативність способів перекладу термінів	28
2.3. Електронні лексикографічні системи прикладної лінгвістики	35
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II	43
РОЗДІЛ III. АНАЛІЗ ПРИЙОМІВ ПЕРЕКЛАДУ ТА СЛОВОТВІРНО- СТРУКТУРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТЕРМІНІВ В КОНТЕКСТІ УКЛАДАННЯ ТЛУМАЧНОГО СЛОВНИКА ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	44
3.1. Словотвірно-структурні та семантичні особливості термінологічного фонду підмови сталого розвитку.....	44
3.2. Використання трансформацій при перекладі термінів у галузі сталого розвитку.....	49
3.3. Особливості будови та функціонування розробленої електронної версії словника	52
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III	58
ВИСНОВКИ.....	59
SUMMARY	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63

Додаток 1. Аналіз термінологічних утворень за трьома основними критеріями.....	69
Додаток 2. Використання різних типів трансформацій при перекладі термінів у підмові сталого розвитку.....	122

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку перекладознавства підвищена увага приділяється оптимізації перекладу термінологічних одиниць фахових мов. Протягом останніх років вітчизняними й зарубіжними лінгвістами активно розробляються питання стандартизації національної термінології, створення термінологічних словників, побудови нових термінів з метою взаєморозуміння між фахівцями відповідних галузей науки. Значний інтерес до проблеми перекладу текстів у галузі сталого розвитку зумовлюється як інтра-, так і екстралінгвістичними чинниками. З одного боку, процеси глобалізації суспільства, інтенсивний розвиток науки, поява нових напрямків наукових досліджень викликали так званий «термінологічний вибух», з іншого боку, фахова лексика порівняно із загальноживаною має наразі більш високу питому вагу у словниковому складі національних мов. Зважаючи на постійний розвиток цієї підмови надзвичайно важливим є питання пов'язані з впорядкуванням та вивченням її термінологічних одиниць.

Актуальність проблеми, що розглядається, зумовлена тим, що внаслідок швидкого розвитку багатьох сфер людської діяльності важливим стає системний підхід до вивчення терміносистем з урахуванням лінгвостилістичних та структурно-семантичних особливостей термінів в підмові сталого розвитку, оскільки термінологія є найбільш динамічним складником лексичної системи мови, що характеризується постійним розвитком та неологізацією. Крім того, галузь сталого розвитку є дуже прогресивною й актуальною в наш час.

Проблеми термінології сьогодні досить широко розглядаються перекладознавцями та лінгвістами. Серед найменш досліджених проблем у сучасному українському перекладознавстві є проблема адекватного перекладу термінологічної лексики, її формування, розвитку й упорядкування. Проблема створення терміносистеми має надзвичайно

важливе як теоретичне, так і практичне значення, оскільки в сучасній Україні відбуваються процеси розширення й поглиблення міжнародних зв'язків.

В якості **об'єкта** дослідження виступають англomовні терміни економічного та соціального вимірів підмови сталого розвитку.

Предметом дослідження є види, способи, принципи творення та прийоми перекладу англomовних термінів досліджуваної підмови з огляду на їх структурні та семантичні особливості.

Метою роботи є виявлення лінгвістичних і структурно-семантичних особливостей термінів та виокремлення основних способів їх перекладу в галузі сталого розвитку.

Відповідно до основної мети вирішуються наступні **завдання**:

- дати дефініції основних понять, що будуть розглядатися в роботі;
- дослідити види та способи утворення термінів;
- простежити особливості лінгвістичної та семантичної структури термінів в підмові сталого розвитку;
- виокремити основні прийоми перекладу термінів досліджуваної підмови;
- надати кількісні та якісні результати проведеного дослідження;
- зробити обґрунтовану вибірку термінологічних одиниць підмови сталого розвитку як матеріал для електронного словника;
- проілюструвати особливості роботи електронного словника.

Методи і прийоми дослідження обрано з огляду на поставлені мету та завдання, з урахуванням об'єкта і предмета дослідження. Основу дослідження становить метод лінгвістичного спостереження, опису мовних явищ та словникових дефініцій, спрямованих на здобуття узагальнених даних для визначення основних структурно-семантичних особливостей термінів підмови сталого розвитку. За допомогою описового методу подано результати дослідження. З метою виокремлення основних сегментів термінологічного фонду та особливостей неологічних утворень в підмові сталого розвитку застосовано елементи дистрибутивного та компонентного аналізу. Для проведення перекладознавчого аналізу застосовано

трансформаційний та семантичний методи, а також елементи кількісного аналізу.

Матеріалом дослідження є терміни та термінологічні словосполучення підмови сталого розвитку. Загальний розмір вибірки — 900 одиниць. Джерела вибірки надано та перевірено Світовим центром даних з геоінформатики та сталого розвитку.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній зроблено спробу комплексного опису терміносистеми сталого розвитку, визначені поняття екологічного, економічного та соціального вимірів підмови сталого розвитку у контексті філологічних досліджень, що уможливорює використання результатів дослідження для типологічного та лексикографічного опису досліджуваної терміносистеми. Теоретично обґрунтовано характеристики терміносистеми підмови сталого розвитку та визначено основні засади укладання тлумачного словника відповідної підмови. Дослідження проводилось у рамках співпраці факультету лінгвістики НТУУ «КПІ» та Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку

Практична значущість роботи полягає в тому, що вона може слугувати принциповою основою для створення електронних лексикографічних систем в підмові сталого розвитку, або будь-якій іншій підмові, термінологічний фонд якої лише починає розвиватися. Запропонований електронний словник можна використовувати для перекладу простих та полікомпонентних термінів. Це сприятиме системності й передбачуваності в термінологічній роботі для забезпечення успішної комунікації та взаєморозуміння між фахівцями. Матеріали дослідження можуть бути використані студентами та викладачами відповідної дисципліни у ВНЗ.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, резюме англійською мовою, двох додатків та списку використаних джерел із п'ятдесяти восьми найменувань.

SUMMARY

This paper is concerned with the structural-semantic and functional-stylistic characteristics of terms in the sublanguage of sustainable development, their linguistic and pragmatic implementation in the applied linguistic.

Chapter 1 tackles the problem of defying and classifying the terms. The development of terminology reflects the progress of civilization through scientific and industrial achievements that encourage the appearance of new terms nominating these achievements for the purpose of both inside the country and international professional communication. This, in its turn, challenges the processes of integration and globalization in the world, particularly at the age of highly developed technologies.

Chapter 2 is dedicated to the way of translation terms with the help of different transformations. The emphasis was made on the role of the electronic variants of explanatory dictionaries and perspective view of its development. Taking into account the fact that we deal with the applied linguistic, the electronic dictionary was created.

Chapter 3 deals with the ways of creation of terms in the linguistic structure of English language. In this respect, it considers the issue of the nature of terms. The problem of term formation, in general, and its most productive ways, in particular, are researched as well. These means of translation were analyzed, so we distinguish the most common and some specific transformations typical for the terms in the sphere of sustainable development. The emphasis was made on the ways of translation of misleading words.

Studying the peculiarities of nature, derivation, structure, semantic and functioning of the English terms in the sphere of sustainable development, we contribute to linguistic research of scientific styles as a part of functional styles. The results of this survey can be used in the research of the terms of other types and to characterize the system of terminological phrases of other languages and the dictionary itself can be used by modern interpreters and translators.